

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 5992/2025
07.05.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Предраг Рачић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., са боравиштем у СР Немачкој, чији је пуномоћник Данијел Жезлина, адвокат из ..., ради вршења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 614/24 од 10.02.2025. године, у седници одржаној 07.05.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 614/24 од 10.02.2025. године и пресуда Основног суда у Пожаревцу П2 161/24 од 31.10.2024. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Пожаревцу П2 161/24 од 31.10.2024. године, ставом првим изреке, малолетна деца парничних странака ВВ, рођен ...2009. године у ..., Република Немачка и малолетна ГГ рођена ...2012. године у ..., Немачка поверени су на самостално вршење родитељског права, мајци АА, са боравиштем у ..., на означеној адреси. Ставом другим изреке тужени је обавезан да доприноси издржавању малолетног ВВ месечним износом од 18.000,00 динара, а малолетне ГГ месечним износом од 15.000,00 динара, који ће плаћати сваког 05. у месецу за текући месец, уплатом на означени рачун мајке код ОТП банке. Ставом трећим изреке тужени је делимично лишен родитељског права у домену давања сагласности за издавање путне исправе, на давање сагласности за путовање у иностранство и на давање сагласности за боравак у иностранству у односу на малолетног ВВ, рођеног ...2009. године и малолетну ГГ, рођену ...2012. године. Ставом четвртим изреке тужени је обавезан да тужиљи накнади парничне трошкове од 484.963,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж2 614/24 од 10.02.2025. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, трећем и четвртном изреке. Ставом другим изреке преиначена је првостепена пресуда у ставу другом изреке, тако што је тужени обавезан да на име издржавања малолетне деце плаћа укупно 282 евра, и то за малолетног сина ВВ 154 евра, а за малолетну ћерку ГГ 128 евра, сваког 05. у месецу за

текући месец, уплатом на означени текући рачун мајке код банке почев од пресуђења 31.10.2024. године па убудуће док за то постоје законом предвиђени услови. Ставом трећим изреке одбијен је као неоснован захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињене у поступку пред другостепеним судом, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Ревизија је дозвољена по одредбама члана 403. став 2. тачка 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11...10/23) и члана 208. Породичног закона („Службени гласник РС“ број 18/05...06/15), па је Врховни суд испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке, које имају пријављено пребивалиште у Републици Србији, закључиле су брак у Свилајнцу дана ...2008. године, а затим засновале заједницу живота у Немачкој, у граду У браку је рођено двоје малолетне деце, ВВ ...2009. године и ГГ ...2012. године. У току 2013. године тужени се са обоје малолетне деце вратио у Србију, где су деца наставила школовање. Тужилца је остала да живи у Немачкој са ћерком из првог брака. Странке су се међусобно посећивале. Тужилца се пензионисала 2019. године. Након забране кретања због короне, јула 2020. године тужилца се вратила у Србију, са намером да ту живи. Први пут је пријавила насиље у породици од стране туженог у новембру 2020. године, након што је решењем надлежног органа управе од 03.11.2020. године отпуштена из држављанства Републике Србије. Тужилца је примљена у немачко држављанство априла 2021. године, а након тога покренула бракоразводну парницу пред Основним судом у Пожаревцу 27.05.2021. године. Тужени је са заједничком малолетном децом 22.06.2021. године отишао на летовање у Хрватску, а затим без сагласности тужилце заједно са њима отишао код своје мајке у Минхен. У покренутој бракоразводној парници суд је 20.07.2021. године одредио привремену меру којом је самостално вршење родитељског права поверио тужилци. Иако је ова одлука укинута у поступку по правном леку, односно Општински суд у Минхену одбио да је призна и интегрише у правни поредак државе где су странке живеле, тужени је добровољно предао малолетну децу тужилци, од ког времена деца живе са мајком у ... и тамо похађају школу. Након тога, одржавање личних односа између деце и оца никада није остварено. Тужени је поднео тужбу ради родитељског старања над малолетном децом пред Општинским судом у Минхену, а тај суд је 20.09.2021. године одлучио да је по правилима о међународној надлежности за развод брака и старање над децом надлежан суд у Србији пред којим је поступак раније покренут. На основу одлука Општинског суда у Франкфурту, које су потом донете 08.04.2022. године, 07.11.2022. године и 13.06.2023. године, искључено је право виђања малолетне деце са оцем, туженом је изречена забрана приближавања деци на 100 метара, као и комуникација са њима путем телефона. Утврђено је да је тужилца корисник пензије, да малолетна деца примају социјалну помоћ и дечји додатак, да тужени ради у Немачкој, али не и висина његових прихода.

С обзиром на овако утврђене чињенице, оба нижестепена суда налазе да је неоснован приговор апсолутне ненадлжености домаћег суда да поступа у спору ради вршења родитељског права, прихватајући правне разлоге из решења Вишег суда у Пожаревцу Гж2 4/23 од 18.01.2023. године, донетог у току ове парнице пре него што је донета пресуда којом је брак разведен, а по којима надлежност домаћег суда следи из одредби чланова 61, 66. и 67. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља.

Првостепени суд одлуку о самосталном вршењу родитељског права заснива на одредбама чланова 77, 260, 6. и 266. Породичног закона, о обавези туженог да доприноси дечјем издржавању на одредбама чланова 154, 160.-162. тог Закона, а на основу члана 82. Закона закључује да су испуњени услови за делимично лишење родитељског права оца, пошто документе на основу којих су деца прешла да живе у Немачку није вратио мајци, контакта деце и оца нема због изречене забране, а тужиља не може без сагласности туженог да подигне било какав документ, пасош или личну карту.

Другостепени суд прихвата као правилне наведене материјалноправне разлоге првостепеног суда, коригујући одлуку о доприносу дечјем издржавању изменом валуте на коју обавеза гласи, из разлога што деца са мајком живе у иностранству и тужени остварује примања у страниј валути. Са полазиштем на утврђење да је центар животних активности странака и њихове заједничке деце у Немачкој, другостепени суд налази да су за одлуку релевантне и одредбе Хашке Конвенције о надлежности и меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце из 1996. године, која се у Републици Србији примењује од новембра 2015. године, те одредбе Закона о потврђивању протокола о меродавном праву за обавезе издржавања („Службени гласник РС - Међународни уговори“ бр. 1/2013) и Конвенције о праву детета.

По становишту Врховног суда, основано се ревизијом указује да због погрешне примене материјалног права, након што је у току ове парнице донета правноснажна пресуда о разводу брака странака, нису утврђене и цењене битне чињенице које опредељују надлежност домаћег суда да у меритуму одлучи о самосталном вршењу родитељског права и постојању услова за делимично лишење родитељског права туженог.

Чињенично је разјашњено да је заједница живота парничних странака трајно прекинута јуна месеца 2021. године, као и да парничне странке и њихова малолетна деца након тог времена у континитету живе у Немачкој. У току ове парнице пресудом првостепеног суда П2 213/21 од 04.09.2023. године разведен је брак странака. Странке против те одлуке нису изјавиле жалбу, па је бракоразводна пресуда постала правноснажна 16.10.2023. године. Другостепени суд правилно указује да је за спорни однос након тог времена меродавна Конвенција о надлежности, меродавном праву, признању и извршењу одлука и сарадњи у материји родитељске одговорности и мера за заштиту деце, која је потврђена Законом објављеним у „Службеном гласнику – Међународни уговори“ бр. 20/2015. Међутим, нижестепени судови су пропустили да утврде и цене чињенице од значаја за примену одредби те Конвенције, мада је она од 01.11.2016. године интегрални део домаћег права, у смислу одредби чланова 194. став 4. и 5. и 16. став 2. Устава Републике Србије.

Прописани циљеви Конвенције су одређивање државе чији су органи надлежни за предузимање мера за заштиту личности или имовине детета; одређивање права које ће ти органи примењивати у вршењу своје надлежности; одређивање меродавног права за родитељску одговорност; обезбеђивање признања и извршења мера заштите у свим државама уговорницама; успостављање сарадње између сарадње држава уговорница која је неопходна за остваривање циљева конвенције. За потребе Конвенције, израз „родитељска одговорност“ обухвата родитељско право, као и сваки други сличан однос којим се одређују права, овлашћења и одговорности родитеља, старатеља или других законских заступника према личности и имовини детета (члан 1.). Конвенција се примењује на децу од тренутка њиховог рођења до навршених 18 године (члан 2.). Мере предвиђене у члану 1, могу се, између осталог, односити на стицање, вршење, престанак или ограничење родитељске одговорности, као и на њено преношење (члан 3. тачка а). Судски или управни органи државе уговорнице у којој дете има уобичајено боравиште надлежни су да одреде мере за заштиту личности и имовине детета. Ако дете заснује уобичајено боравиште у другој држави уговорници, надлежни су органи државе новог уобичајеног боравишта детета, осим у случају из члана 7. (члан 5.). Одредбама члана 7. регулисана је надлежност органа држава потписница Конвенције за поступање, па је, између осталог, предвиђено да дете стиче уобичајено боравиште у другој држави када у тој држави борави најмање годину дана од тренутка када је лице, установа или друго тело које има право старања сазнало или морало сазнати где се дете налази, ниједан поступак по захтеву за враћање детета поднет у том периоду није у току, а дете се прилагодило новој средини. Према члану 10. органи државе уговорнице надлежни за развод, законску раставу или поништај брака родитеља детета које има уобичајено боравиште у другој држави уговорници, могу ако им право њихове државе дозвољава одредити мере за заштиту личности или имовине тог детета: а) ако у тренутку покретања поступка један од родитеља уобичајено борави у тој држави и један од њих је титулар родитељске одговорности у односу на то дете и б) ако су родитељи, односно друго лице које је титулар родитељске одговорности у односу на то дете прихватили надлежност ових органа за одређивање мера и ако је таква надлежност у најбољем интересу детета (став 1.); надлежност за одређивање мера за заштиту детета из става 1. овог члана престаје чим одлука којом се усваја или одбија захтев за развод, законску расправу или поништај брака постане правноснажна или се тај поступак оконча из другог разлога (став 2.). Према члану 13. органи државе уговорнице надлежни за одређивање мера заштите личности или имовине детета на основу чланова 5-10 дужни су да се суздрже од одлучивања ако су у тренутку покретања поступка већ биле затражене сличне мере од органа друге државе уговорнице, надлежних на основу чланова 5-10, а њихово разматрање је још увек у току.

Првостепеном пресудом домаћи суд је, након протеча више од годину дана од правноснажности пресуде о разводу брака, одлучио о самосталном вршењу родитељског права над заједничком малолетном децом странака, мада је утврдио да малолетна деца са мајком у време закључења главне расправе уназад три године непрекидно живе у Немачкој, да у Немачкој живи и ради и тужени – отац деце, да од 2021. године деца нису остварила контакт са оцем, да је Општински суд у Франкфурту донео одлуке којима је привремено ограничио одржавање личних односа туженог са малолетном децом, као и да се тужени не саглашава да се о родитељском праву одлучи од стране суда у Републици Србији. Према решењу из члана 10. поменуте Конвенције

бракоразводни суд је надлежан да одлучује о мерама за заштиту личности и имовине детета, односно о вршењу родитељског права само док траје бракоразводна парница. Његова надлежност престаје доношењем правноснажне одлуке о разводу брака. Даља надлежност бракоразводног суда лимитирана је са три кумулативно постављена услова и то : 1) да један од родитеља има уобичајено боравиште у држави у којој се води бракоразводна парница и да је титулар родитељског права у односу на дете, 2) да други родитељ прихвата надлежност домаћег суда за одлучивање о родитељском праву и 3) да је надлежност домаћег суда у најбољем интересу детета.

Пошто нижестепени судови нису дали разлоге о значају до сада утврђених чињеница и оценили најбољи интерес малолетне деце да одлуку о самосталном вршењу родитељског права, одржавању личних односа са оцем, доприносу децом издржавању, као и о делимичном лишењу родитељског права туженог донесе суд Републике Србије, из чијег држављанства је тужиља отпуштена пре покретања бракоразводне парнице, у поновљеном поступку првостепени суд ће у смислу наведених примедби поново донети одлуку о истакнутом приговору апсолутне ненадлежности домаћег суда за одлучивање и употпунити разлоге, руковођен најбољим интересом малолетне деце, као императивом у овој врсти поступка.

Из изнетих разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Весна Субић,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**